

NIEUWSBRIEF

Secretariaat:
Verzetsstraat 76
2912 CV Nieuwerkerk a.d. IJssel
Tel. 0180-314870
e-mail adri.den.boer@geo-info.nl
Rekening NL89 RABO 0345 2942 03
Culturele ANBI
Oudheidkamer: 's-Gravenweg 6a
(tel. 0180-312228)
Museumnummer 1215
Internet-adres:
www.hvnweb.nl

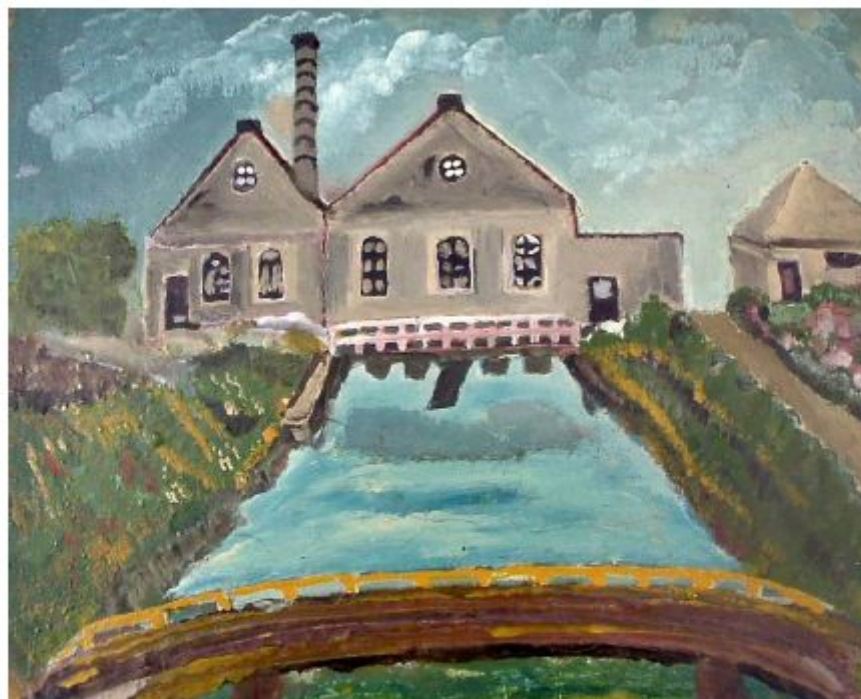
No 68 – FEBRUARI 2015

HISTORISCHE VERENIGING

NIEUWERKERK AAN DEN IJSSEL

Open middagen Oudheidkamer (14-17 uur):
7/3, 4/4, 2/5, 6/6, 4/7, 1/8 en 5/9

Schilderij op hardboard van de achterzijden van de gemalen Van Gennepe (groot gebouw links) en IJserman (klein gebouwtje rechts) op Kortenoord, w.s. door Arie de Kwaadsteniet (coll. kleinzoon Kees Post te Papendrecht)

Cultuurwethouder Rik van Woudenberg opende op 4 oktober 2014 de heringerichte eerste hooiberg door verwijdering van een Zuidplas-banner: identiteitsversterking als prioriteitsdomein van gemeente!

DANKZIJ FACEBOOK...

...toont deze keer de voorplaat de achterzijden van de bovengemalen Van Genep en IJserman op Kortenoord, anoniem op hardboard geschilderd, volgens Inge Post vast en zeker door machinist Arie de Kwaadsteniet! HVN'er Rob Stolk zette daar al snel de personalia van het machinistenechtpaar De Kwaadsteniet-Peterse bij, samengevat: Aartje (Artje) Peterse (Buren 1900-Nieuwerkerk aan den IJssel 1966) trouwde op vrijdag 13 augustus 1920 in Ouderkerk aan den IJssel met Arie de Kwaadsteniet, geboren op 24 oktober 1894 in Nieuwerkerk aan den IJssel, zoon van Daniel de Kwaadsteniet en Jacoba Judith van den Velden. Arie is overleden op 10 september 1980 in Nieuwerkerk aan den IJssel, 85 jaar oud. Zijn adressen waren: 1^e Tochtweg 3 (dienstwoning over het polderpontje!) en Kon. Wilhelminastraat 7. De schildering mag worden geleend voor de komende Kortenoord-expositie in het Windlust-jubileumjaar!

VERGEEFSE FACEBOOK-TIP HVN'ER OVER SCHEVE OVERWEG

'Hans de Vlaming: Hoop dat ze het spoor nu in de historisch juiste richting leggen, dus evenwijdig aan de Schielandweg.' (oktober 2014)

TERUGBLIK OPENING HERINGERICHTE HOOIBERG

De bijdrage van de familie Visser in *Hart van Holland* van 8 oktober 2014 had een zeer passende kop: Van opslagplaats naar expositieruimte (zie www.hvhonline.nl). Voorzitter Johan Knoester dankte de vrijwilligers die hier naast, haast bóven, bestuursleden aan werkten met een fles molenwijn, en bij hun verhindering gebeurde dat achteraf.

PERSFOTO'S 1984-1998 OP STALZOLDER

Op de stalzolder zijn nog persfoto's van 1984-1998 tentoongesteld die Capelle-naar (oud-Rotterdammer) Peter Molkenboer destijds maakte voor het *Rotterdams Nieuwsblad*, editie *IJssel en Lek*. De vakman overleed in oktober 2011 op 68-jarige leeftijd. In Nieuwsbrief 62 (febr. 2013) is op pag. 13 het verwerven van Nieuwerkerkse foto's uit zijn nalatenschap vermeld en hierbij werd beloofd:

'Een selectie komt zeker publiek te zien!' De keuze betreft nu het Oude Dorp (1984-1998) en de Oudheidkamer (1992-1998), beide toen volop in ontwikkeling (afbeelding hiernaast: *AD Rotterdam Oost* van 4 oktober 2014). Zo'n persfotoselectie kan voor Kortenoord bijvoorbeeld ook!

Eigenzinnige kijk door de lens
Expositie toont foto's van persfotograaf Peter Molkenboer

ROTTERDAMMER AAN DEN LEIJDE De Nieuwerkerkse Oudheidkamer is vanaf vandaag het decor voor een expositie van het werk van een pionier van de persfotografie van foto's van Nieuwerkerk te zien.

FOTOGRAFIE
Molkenboer is geboren in 1943 in Rotterdam. Hij werkte van 1964 tot 1998 voor het Rotterdams Nieuwsblad, editie IJssel en Lek. Hij maakte vooral foto's van de Oude Dorp en de Oudheidkamer. Zijn werk is nu te zien in de Stalzolder.

AD Rotterdam Oost
4 oktober 2014

Op 4 oktober opende cultuur- en recreatiewethouder Rik van Woudenberg ook deze wisseltentoonstelling door het omslaan van een Nieuwerkerkse vlag, een van de vele 'gemeentelijke bewaarobjecten' in de Oudheidkamer. (Daags ervoor had dorpswethouder Joke Vroegop-de Bruijne al een 'preview' tijdens een leuke Nieuwerkerkse info-fietstocht met de HVN-secretaris.)

KORTENOORD EN MAQUETTES

De in de vorige Nieuwsbrief beschreven maquette van de Zuidplaspolder is op kosten van de bruikleengever - de gemeente Zuidplas - van een transparante kap voorzien en zal onderdeel gaan uitmaken van de Kortenoord-wissel-expositie. (Dit overkappen was nodig voor teruglenen om hem aan een gedeputeerde te laten zien.) Prachtig prijkt het molen- en gemalenlandschap van Kortenoord erop! Ook de kaart met de polder én een profiel over de molens, die ooit in de koffieruimte hing en moest wijken voor een spiegel, komt daarbij te hangen.

In de voorbereiding van de tentoonstelling kwam de voorzitter verder bij lid en verzamelaar Pim van der Zalm een foto tegen met een maquette van glasfabriek De Struischvogel. De man die hem vasthoudt is vermoedelijk de maker Hannes Markestein. Ook langs deze weg: als u weet waar de maquette gebleven is of wanneer u meer van de glasfabriek of Kortenoord hebt, wilt u dan contact opnemen met Johan Knoester? (Een oproep in *Hart van Holland* van 3 december was nog tevergeefs.)

Op Facebook verschenen ook van Kortenoord weer tal van oude foto's. De HVN kwam zo niet alleen een schilderij en foto's op het spoor, maar verwacht door die aandacht ook dat de komende Kortenoord-expositie veel bezoekers zal trekken. Er wordt hard aan gewerkt!

ÓÓK KORTENOORD: MOLEN WINDLUST TIEN JAAR OPEN

Dit jaar is het gerestaureerde rijksmonument Windlust tien jaar open dankzij bestuur en vrijwilligers van de stichting Molen Kortenoord. De HVN feliciteert hen daar graag alvast mee! Ook tien jaar heeft de HVN bruiklenen aan de stichting verstrekt en we houden dat graag zo vol, want ze passen daar. De maalderij (CLV De Onderneming) was van 1982-1992 gebruiker van het complex. Zie ook www.kortenoord.nl, de website van de molen. En net zoals bij het vijfjarig jubileum (Nieuwsbrief 54) zij erop gewezen dat bij de Vervoornemolen in Werkendam nog de geklonken ijzeren Pot-roede nr 1582 (22m) ligt die Maarten

Vente in 1889 voor Windlust liet maken en die van 1952-2005 daar nog dienst deed. Het ontwieken op Kortenoord was dus niet vanwege de kwaliteit!

VERDWENEN BOERDERIJ AAN PARALLELWEG-ZUID

Hans de Groot plaatste op FaceBook een publiek nog onbekende foto van de al decennia verdwenen boerderij van laatstelijk Jan van Boheemen aan de Parallelweg-zuid, vlakbij de Westringdijk. Daarnaast stond er ook nog een van Anton Streng. De Oudheidkamer toont van deze boerderij de eerste steen uit 1878,

gelegd door Margaretha van Bente (1827-1898), weduwe A. Koolmees.

INTERVIEW MET MEVR. STAARTHOF-FIJAN VAN OOIT 'S-GRAVENWEG

A. Het ouderlijk huis van de familie Fijan

Mevr. Dina Staarthof-Fijan (verder: mevr. S.) is in 1935 geboren. Ze is de oudste van vier dochters. Haar vader was timmerman-aannemer en architect. Haar geboortehuis stond aan de 's-Gravenweg op de plaats waar nu het kinderdagverblijf "De Duinen" staat (zie foto). Het was een groot dub-

bel huis. In het linkerdeel woonde de familie Fijan. De hoge voorgevel is door opa Fijan vóór de oorlog aangebracht. In dit oude huis woonde hij in het achterste deel; hij was ook timmerman-aannemer. Rechts naast dit pand liep een pad naar achteren tot aan de spoorloot. Hieraan stonden vier huisjes, die werden bewoond door vier families. Links naast het pand was smederij Dijkman gevestigd. Deze heeft de vier huisjes eind zestiger jaren opgekocht en er garages voor de verhuur laten verbouwen. Dijkman was ook hoefsmid en had voldoende klandizie met alle boerenbedrijven in de omgeving. Tegenover het pand bevond zich het postkantoor.

Het huidige pand op nr 270 (foto links) is begin jaren 50 gebouwd rechts naast het pand met de hoge voorgevel. Mevr. S. heeft daar tot haar huwelijk in 1963 gewoond. Het oude pand is nog een aantal jaren verhuurd geweest. De werkplaats van haar vader was aan de Kerklaan bij het oude station in de vroegere Groentezouterij van Blad.

In het voorste deel van dit grote pand was later de familie De Jong (kruidenier) gevestigd. Mevr. De Jong (De Spar) vertrok daar medio 1975.

Mevr. S. vertelde dat haar vader o.a. de Boerenleenbank aan de 's-Gravenweg (t/o de Rijskade), het oude Postkantoor (Oranjebuurt) en de Brandweerkazerne heeft gebouwd. Ook is hij als bouwkundige betrokken geweest bij de bouw van het oude winkelcentrum Dorrestein. (De steen waar Krijgsman en Fijan als architecten van de Boerenleenbank op staan - met twee anderen als aannemers - hangt boven de kapstok in de Oudheidkamer. Een foto ervan stond in de vorige Nieuwsbrief!) Ook had Fijan het opzicht over een aantal boerderijen die eigendom waren van stedelingen. In de oorlog was er in het ouderlijk huis een Duitse militair ingekwartierd. De Engelsen bombardeerden in 1945 (bijna) de spoorlijn bij Nieuwerkerk, omdat er daar volgens mevr. S. 's nachts V1/V2-raketten uit de trein op vrachtwagens werden overgeladen. Bij het bombardement op 19 maart 1945 is een bom naast het huis van haar buurvrouw, mevr. De Groot, gevallen. Haar buurvrouw en haar dochtertje van 2½ jaar zijn dodelijk geraakt. Ook is een huis aan de overkant getroffen. (Van dit bombardement heeft de Oudheidkamer bomfragmenten dankzij M. Dijksman én objecten van de ook omgekomen Nelly Zanen dankzij haar zus.) Het gezin Fijan vluchtte na het bombardement en vond onderdak tot kort voor de bevrijding bij de familie Bastink 'op het Dorp'. Het gezin was tijdens de bevrijding weer terug in hun huis en haar vader heeft hun auto, die hij had verborgen in zijn werkplaats, voor het bevrijdingsfeest rond 31 augustus 1945 tevoorschijngehaald en prachtig versierd (zie foto).

Honger heeft het gezin in de winter van 1944/1945 niet gekend, mede doordat haar vader vaak opdrachten had bij welgestelde boeren en zich in natura (onder andere graan) liet uitbetalen.

Haar vader noch haar grootvader hadden contact met 'bovenmeester' Fijan van de Openbare Lagere School Nr 2 aan de 's-Gravenweg. Mevr. S. heeft een boek over drie eeuwen Fijan in Nederland (Fijan is afgeleid van een oorspronkelijke naam uit de tijd van de Hugenoten).

B. Herinneringen aan de 's-Gravenweg uit haar jeugd

Mevr. S. herinnert zich nog goed de stroom vluchtelingen uit Rotterdam na het bombardement in mei 1940 die langs hun huis kwam. Ze weet niet meer waar deze mensen werden ondergebracht. In de openbare school waren later in de oorlog Duitsers ingekwartierd, haar jongere zussen moesten toen enige tijd naar school Nr 1 aan de Kerklaan bij de Dorpsstraat. Mevr. S. voelde zich meer 's-Gravenwegs' (inclusief Kortenoord als 'buurtje') en eigenlijk niet zozeer een inwonster van Nieuwerkerk (vergelijkbaar met Oud Verlaat nu, waarvan de inwoners zich ook geen Zevenhuizers voelen). Door de (oude) spoorlijn en zeker na de verplaatsing van het Raadhuis van het Oude Dorp naar het Nieuwe Dorp (Kerklaan/'s-Gravenweg) in 1928 was er eigenlijk altijd een tweedeling in Nieuwerkerk: Het dorp en het buurtje Kortenoord/'s-Gravenweg. Het Postkantoor, de Boerenleenbank etc. zaten nooit op het Oude Dorp, altijd aan de 's-Gravenweg! De verhouding onderling was niet goed: zo kwam er naast de naar 's-Gravenweg verhuisde zangvereniging Nieuw Leven ook wéér een zangvereniging op Dorp. Mevr. S. en twee jongere zussen waren lid van Nieuw Leven, ze repeteerden in l'Espérance. De zaal van Honkoop was in die jaren het sociale centrum van de bewoners van de 's-Gravenweg en Kortenoord (hier werd o.a. Koninginnedag gevierd met vuurwerk op het grasveld achter de feestzaal). Ook was er een buurtvereniging met de voor Dorp plagerige naam

'Centrum' - zie ook de foto hierbij van de praalwagen bij het 40-jarig jubileum van koningin Wilhelmina in 1938. (Het archiefje van deze buurtvereniging (1937-1954) zit in het streekarchief bij de archieven van de Nieuwerkerkse Oranjeverenigingen: men ging in 1954 ook op in 'Oranje Boven'.) De jeugd ontmoette elkaar in het rijke verenigingsleven; er was ook een AJC (Arbeiders Jeugd Centrale) actief. Er waren in die tijd onder meer de volgende verenigingen:

- *genoemde zangvereniging Nieuw Leven (met voorwerpen in Oudheidkamer, ook bleef het forse archief bewaard!)*
- *een gymnastiekvereniging (in gymzaal achter katholieke lagere school)*
- *een mandolinevereniging*
- *genoemde Buurtvereniging 'Centrum'*
- *en niet te vergeten de voetbalvereniging 'Nieuwerkerk' (er werd getraind en gespeeld aan de Rijskade)*
- *verder was er dansschool Honkoop in zijn café l'Espérance (ook daarvoor geldt: object in Oudheidkamer)*

Het lager onderwijs werd aan de 's-Gravenweg gegeven in drie scholen: de Katholieke Heilig Hartschool bij de Rijskade, de Christelijk-Nationale School nr 2, later Eben-Haëzerschool genoemd, en op de plaats waar nu een woonhuis staat bij de fietsafslag 's-Gravenweg-Essepad was de Openbare School Nr 2 (eerste steen in Oudheidkamer). Mevr. S. herinnert zich dat alle kinderen naar school gingen, er was geen kinderarbeid, er was wel (stille) armoe; de kerken en de burens boden sociale hulp, met name aan grote gezinnen.

Bij het café 'Rust Wat' was toen nog het voet- en fietsveer. De moeder van mevr. S. had wel contact met mevr. De Bruin, de schoonzus van de eigenaar van het veer. Zij paste wel eens op de kinderen Fijan. Er waren nauwelijks contacten met de mensen van de overkant. Ook op Kortenoord en de 's-Gravenweg waren er niet veel sociale contacten: "Je kwam niet bij elkaar over de vloer". De meeste mensen moesten hard werken om in hun onderhoud te kunnen voorzien (zoals bekend waren er vroeger veel grote gezinnen in veelal kleine huizen). Mevr. S. was bevriend met de kinderen van de oude dokter Hage; hij was de enige huisarts (als er een ernstiger klacht was ging men naar Gouda).

Mevr. S. herinnert zich niet dat er sprake was van overmatig drankgebruik of ander a-sociaal gedrag, het zal er wel geweest zijn, maar voor haar in die tijd niet duidelijk zichtbaar. Mevr. S. had niet de indruk dat in haar jeugd de ver-

schillende geloofsgemeenschappen voor een grote verdeeldheid zorgden. Zij was gedoopt in de oude Hervormde kerk in het dorp en kerkte daar ook. Overigens gingen de kinderen Fijan naar de openbare school aan de 's-Gravenweg, waar zij wel godsdienstonderwijs kregen van hun eigen ds A. Voltenweider (zie foto: mevr. S. eerste rij derde van links).

De meeste mannen (en vrouwen wellicht ook) werkten in de omgeving.

C. Bedrijvigheid in de omgeving 's-Gravenweg/Kortenoord:

- smederij Dijksman (naast het oude Fijanpand); in die tijd veel bedrijvigheid i.v.m. de paarden die gebruikt werden in de tweede wereldoorlog en smidswerk aan de boerenkarren (objecten hiervan in Oudheidkamer)
- de villa Majadiga met kassen van de familie Bier (een kweker van azalea's) naast de maalterij van Vente
- een postkantoor t/o het huis van fam. Fijan (De Jong was de eigenaar)
- een oliehandel t/o de molen. De olievrouw Stien de Koning kwam aan de deur voor zeep, 'peterolie', borstels, enz.
- sigarenmakerij Pruyt schuin t/o de molen; is er na de oorlog mee gestopt (objecten in Oudheidkamer, ook van zoon Barend, sigarenboer en fotohandelaar aan de Kerklaan)

- distilleerderij De Keizer van fam. Post (objecten van Keizerbitter etc. in Oudheidkamer)
- maalderij van Vente (deze is er nog)
- de firma Molendijk van de huidenfabriek/vleeshandel : mevr. S. herinnert zich nog de erge stank! Verplaatst naar Hooge Veenenweg 115
- glasblazerij 'De Struischvogel' op de plaats van het latere Houtbeton- resp. Pactongebouw, nu auto-opslag van Van Vliet (objecten in Oudheidkamer)
- Paul & Van Weelde carrosseriebedrijf aan 's-Gravenweg (objecten in Oudheidkamer)
- de oude poldergemalen aan (nu) de Van Gennepegweg

D. De volgende winkels waren in de buurtschap te vinden:

- Aan haar stuk 's-Gravenweg tot de driesprong - de rest volgt later misschien nog eens - bevonden zich *twee kruidenierswinkels*: fam. Vuik (inventaris overgebracht naar Oudheidkamer) en fam. Uitbeijerse (later werd Job van Gelderen jr de eigenaar). Op Kortenoord was er ook een kruidenierswinkel van Job van Gelderen sr (waren neef en oom).
- Ook was er nog een kruidenierswinkel van De Mik aan de 's-Gravenweg/hoek Kortlandstraat, na 1963 werd dit de groente- en fruitzaak van Vuik.
- Groenteman De Groot achteraan het kanaal naast het Spiegelhuis, groenteman Ames in het Spiegelhuis, een oude Mijnlieff-villa, en Aart Seele als groenteboer met motocarrier
- Toon Segers kwam aan de deur (vader was boer, zoon Toon was melkboer. Ook Andeweg was melkboer ('s-Gravenweg) en kwam aan de deur.
- In de Kortlandstraat was een slagerij Allemekinders (hij slachtte in een ruimte in het gebouw van de groentezouterij).
- fietsenzaak en lampenwinkel van Teun Karreman aan de 's-Gravenweg
- Kortenoord verderop: manufacturenwinkel Markus en bakkerij Gosselink

Dank aan mevr. Staarthof, die voor ons 's-Gravenweg/Kortenoord liet herleven!
(*Marjolein van Herwijnen en Kor van der Glas*)

GEMEENTELIJKE MONUMENTEN VOOR HEEL ZUIDPLAS?

In het Historisch Centrum van OZM is de tentoonstelling 'Gemeentelijke monumenten in beeld' nog te bezichtigen. Er prijken foto's en andere informatie van alle 28 gemeentelijke monumenten uit Moerkapelle, Oud Verlaat en Zevenhuizen: één minder dan waar men de fusie mee inging. De HVN blijft hopen op een Zuidplasbrede vastgestelde gemeentelijke monumentenlijst **binnen zes jaar na de fusie** (en in Zevenhuizen en Moerkapelle met vervanging van de schildjes?). De kennelijk goed voorbereide eerste stap was in januari in B&W een hamerstuk! GS stelden pas gebiedsprofielen vast: *'In een dynamisch gebied als Bentwoud-Rottemeren-Zuidplas, waarin vaak grote ontwikkelingen plaats hebben gevonden en plaatsvinden, staan het behoud en de versterking van de cultuurhistorische waarden hoog op de agenda. 'Mooi toch, zo'n agenda?!*

WIE WAS KLAAS KLINKERT?

In 2013 gaven, met steun van Europa en de provincie, de K5-gemeenten, de Stadsregio Rotterdam en de gemeenten Capelle aan den IJssel, Gouda, Krimpen aan den IJssel en Rotterdam in samenwerking met het Natuur- en recreatieschap Krimpenerwaard een fietsfolder **KoeKaasRoute** uit. Het recreatieschap Hitland en de gemeente Zuidplas namen géén deel in die club, maar Hitland staat op de fietskaart toch aangegeven, met een signatuur voor een recreatiegebied, want dat schap is vooral van Capelle! De route loopt vanaf Rotterdam van de 's-Gravenweg via de net Capelse Klaas Klinkertkade over ook de Nieuwerkerkse Groenedijk naar het pontje op Ver Hitland. *'De Klaas Klinkertkade is 900 jaar geleden aangelegd door de mensen die na het aanleggen van de dijk om de IJssel aan het werk gingen met de ontginning van het achterland. De bisschop van Utrecht gaf toestemming om te ontginnen en waarschijnlijk is Klaas Klinkert één van de gelukkigen geweest'*, aldus de prachtfolder, onder andere op de site www.k5-gemeenten.nl, de letter D op hun kaart toelichtend. Hoewel achterna-men hier 2,5 eeuw voor Napoleon al veel voorkwamen, lijkt dat voor zeven eeuwen vóór Napoleon toch onwaarschijnlijk.... Nieuwerkerks kohier van het haardstede- of schoorsteengeld van 1627 meldt aan het westeinde van de 's-Gravenweg (dus bij de Klaas Klinkertkade en nu ook bij de Oudheidkamer) een mevrouw met twee schoorstenen: **Joris Claeszoon Clinkerts weduwe**. Zou de Klaas Klinkertkade niet pas naar háár schoonvader zijn vernoemd? Misschien als buurman, want private eigendom is heel onwaarschijnlijk voor die kade, de scheiding tussen de polders Blaardorp en Hoogdorp (Capelle). Later was de kade ook eigendom van de fusiepolder Esse, Gans- en Blaardorp. Door die fusie, het opruimen van de gecombineerde boezem van Blaardorp met Hoogdorp en het verplaatsen van de Blaardorpsemolen naar de dijk in de Essepolder kon pas in 1866 de Klaas Klinkertkade tot de Groenedijk worden doorgetrokken. Vlakbij fietsknooppunt 7 en de koffiekop van HVN-donateur 'De Roode Leeuw' bevindt zich op dit kaartfragment de niet-aangegeven iconbestemming Oudheidkamer.

UIT DE AANWINSTEN

Lid en vrijwilliger mev. Sjaan van Rumpt zorgde voor een prachtig souvenirpotje met de dorpskerk, qua vorm eender als een al aanwezig potje met een ander Nieuwerkerks plaatje! (Deze aanwinst stond 16 ok-

tober als ook Oudheidkamer-pr al voorop De Kerkbode van de Hervormde gemeente.) Van Kor van der Sar kwamen een spenenschaar en speenpennen voor koeien. Mevr. Janny Bil gaf een dameshalsdoekje met de bedrijfsnaam Contar. Lid Alex van den Dool van toen nog de 1e Tochtweg gaf archeologisch aardewerk van de vroegere Cortlands- of Veenweg daar, uit de tijd van de (èchte) Zuidplas dus, en twee sierlijke tegeltjes uit vrij zeker het 19de-eeuwse Zuidplaspolderpand daar! Op de avond voor Rabobankleden (10 december) overhandigde oud-bankvoorzitter Lenny van Iperen de cliché's van de foto's van het jubileumboekje uit 1929 van de Nieuwerkerkse Boerenleenbank, bijvoorbeeld dat van het portret van voorzitter A. van der Dussen.

SIGNALEMENT VAN NIEUWE HISTORISCHE UITGAVEN

* 'de Olifant + de dames Bloot' verscheen intussen. Als vervolg op de aankondiging in de vorige Nieuwsbrief nu iets van wat Rob Stolk in de pers zei:

'Elke historische vereniging weet tien keer zoveel als ik. Mij gaat het om de grotere verbanden.' (*Algemeen Dagblad Rtd-Oost 8-11-2014*)

'Ik ben op internet gaan zoeken en de Historische Vereniging heb ik om informatie gevraagd.' (*Issel en Lekstreek 12-11-2014*)

Uit de Oudheidkamer worden trouwens onder andere de arrenslee van de familie Van Lange en de uit Neede geretourneerde Pannevis-molenroede vermeld!

Het boek is zolang de voorraad strekt nog verkrijgbaar in de Oudheidkamer voor €14,95 en in winkels voor €17,70! De Nieuwsbrief van de HV Die Goude: 'Op een geheel eigen wijze rijgt Rob Stolk allerlei gebeurtenissen aaneen.'

* De *HVC-nieuwsbrief* van 'Winter 2014' nam 'Wie was Klaas Klinkert?' ook op. Verder verscheen in december 2014 het themaboekje 'Macht en pracht in Cappel' (€7,95) met ook Nieuwerkerkse overlappen in ambachtsheren en burgemeesters, deels al gememoreerd bij de gelijknamige expositie op Open Monumentendag 2013!

* In *VT 119* (december 2014) van Oud Zevenhuizen-Moerkapelle verscheen van Adri den Boer 'Chirurgijn Arie van Leerdam ook voor Zevenhuizen'. Van 1849-1899 was hij in Nieuwerkerks chirurgijn, terwijl hij ook patiënten over de grens had. Acht keer gaf hij bij absentie van de vader een Zevenhuizens kind aan. Afgebeeld in VT is zijn jubileum-scheerom uit 1874 uit de Oudheidkamer!

* Het verhaal van het spoorwegongeluk van 1899 is bekend en hangt uitgebreid op zolder in de Oudheidkamer bij de plaat van de draaibrug van 1900 in de oude spoorlijn. Het haalde met foto nu weer '*Het Grote Spoor Boek*', de officiële uitgave in 2014 bij 175 jaar spoor (368 p. WBOOKS/Het Spoorwegmuseum).

* Nieuwerkerk en Zuidplas haalden najaar 2014 ook een ander dik boek: '*Behoedzaam bestuur. Twee eeuwen provincie Zuid-Holland*'. Nieuwerkerk schreef hierin driemaal historie: in 1953 (schip tegen dijk), in 1979 (gemeentebegroting niet voor 1/1 goedgekeurd) en in 2011 (vernietiging door Raad van State van Zuidplasplannen '*zoals de voorgenomen bouw van het 'Ringvaartdorp' in de omgeving van Nieuwerkerk-Noord*'). Dat laatste wapenfeit prijkt in een paragraaf mét vraagteken: 'Woningbouw in de Zuidplaspolder?'. De gedroomde tienduizend (!) extra woningen tot 2020 worden ook genoemd.

* In 2014 verscheen '*Papekop van cope tot dorp*' van Wout van Kouwen. Dat dorp ligt niet alleen aan dezelfde spoorlijn Utrecht-Rotterdam van 1855 als Nieuwerkerk, maar had tot 1909 ook eenzelfde station. Bij beide was dat één van de negen oud-directieketen van de spoorwegaanleg, daar benut tot 1936. Herkenbare foto's dus van dat station Oudewater/Papekop. Er staat ook een foto in van spoorwegwachter Thijs Lamers. Als in WOII in Duitsland tewerkgestelde rangeerder raakte hij beknelde en verloor een arm. 'Niet meer geschikt als rangeerder keerde hij naar Nederland terug om overwegwachter te worden. Via Elst en Nieuwerkerk werd hij in 1954 tewerkgesteld bij de overweg in Papekop.' Het klopt dat hij toen in Nieuwerkerk niet meer nodig was vanwege de nieuwe spoorlijn met ongelijkvloerse kruisingen. In Papekop werd hij in 1961 overbodig door automatische spoorbomen en in 2009 kwam daar een tunnel.

* Nummer 61 (okt. 2014) van *Op d'IJssel* van de historische vereniging Ouderkerk op d' IJssel ging verder met het citeren van de *Schoonhovensche Courant*. Uit die van 23 november 1914: het Ouderkerkse verzoek om meer stoptreinen was ingewilligd en zo werd ook de treinverbinding met *Nooit Gedacht* beter: het was goed te lopen naar de halte Ouderkerk! Richting Rotterdam kwam er een nieuwe trein, '*die ten 12.24 ure 's middags aan onze halte stilhoudt*'.

* In *Hart van Holland* werd de 14-daagse rubriek *OUDE+heden* voortgezet. Echt Nieuwerkerks was daarin *Gouds 'Boeck van Nieuwerkerk op d'IJssel'* (26/11, met uit benoemde waterscheppers bij de verplichte brandweer ook Jacob in 't Hout, van 1726-1732 eigenaar van wat nu 'Nooit Gedacht' heet).

Waterscheppers 's-Gravenweg
 Balten Surinburg
 Jan arjensz in 't Hout
 Cornelis arjensz den Ouden
 Arjen Cornelisz Jongebrens
 Cornelis van Leeuwen
 Pieter Gerritsz Olivier
 Cornelis Jacobsz in 't Hout
 → Jacob in 't Hout
 Wouter van Dyk

De benoemde waterscheppers van de 's-Gravenweg. Jacob in 't Hout wordt door een pijl gemarkeerd. (ill. bij pag. 11 onderaan)

Verder volgden: *Geschiedschrijving 1914-2014* (10/12, over wat Samuël Muller schreef over poldersloten rond de IJssel), *Kerstfeest met participatie van burgemeester* (23/12, over gift van burg. Würdemann voor het Zondagschoolkerstfeest 1918), *Oude nieuwjaarswensen van Henk Sterk* (7/1, was jarenlang groenteboer en zijn fiets staat nog in de eerste hooiberg van de Oudheidkamer) en *Nieuwerkerkse zondags(on)rust in 1805* (21/1).

I. C. A.-v. Z., 33 jaar, te Nieuwerkerk a. d. IJssel, had een krant, welke een verspreider van de N.S.B. rond bracht, in stukken gescheurd en de stukken den verspreider in het gezicht geworpen, met de woorden: „Ik heb geen closetpapier nodig!”

Het O.M. eischte f 40 boete, subsidiair 20 dagen hechtenis. Het vonnis was f 30 subsidiair 15 dagen hechtenis.

Ten slotte gaf *Kranten als geschiedbron* (4/2) een recht-bankverslagje uit *De Rijnbode* van 13-10-1941 (links) en een advertentie die in 1941/1942 prijkte in de *Deutsche Zeitung in den Niederlanden* (onder).

P. M. P. HARDER

NIEUWERKERK
 a. d. IJssel

's-GRAVENWEG 176
 TEL 429

ALTESTE DEUTSCHE WURSTFABRIK IN DEN NIEDERLANDEN

* Drie uur durende Nieuwerkerkse nostalgie ('Nieuw-Levenfilms') wordt op twee dvd's gezet. Deze kunnen gekocht worden via Projectkoor Intermezzo. Mail bij interesse naar info@projectkoorintermezzo.nl, de opvolger.

BEZOEK OUDHEIDKAMER 'HET WEESHUIS' IN MOORDRECHT

Iedere tweede zaterdag van de maand van 13.30 tot 16.30 uur. Doen!

'CAPELLE OP REIS'

Onder die titel heeft de HVC tot Open Monumentendag 2015 een wisselexpositie, op Open Monumentendag 2014 geopend door HVN-lid Hans de Vlaming als 'verzamelaar en expert op het gebied van openbaar vervoer en met name groot kenner van de busonderneming Gebr. Van Gog', aldus de uitnodiging van toen.

Iedere zaterdag van 13.00 tot 16.00 uur in het Capels Historisch Museum. Zijn eigen verzameling en site werden intussen verrijkt met een tekening van de eerste Volvo van Van Gog - Wagen 8 (1939-1945) - die in WOII als 's-Gravenwegbus langs *Nooit Gedacht* reed.

NOOITGEDACHTFILM VERMEULEN >25.000 KEER BEKEKEN

Eind 2014 was op YouTube de film 'Melken' uit het vierluik 'Vroeger op de Boerderij', van Cor Vermeulen en met Maarten Molenaar in een hoofdrol, meer dan 25.000 maal bekeken. Zie www.hvnweb.nl/kijkdoen/filmvideo.php.

UIT: BRAVO! ACTIVITEITENAANBOD BEWEGEN 55+ (Gem. Zuidplas)

'In een mooie omgeving met leeftijdgenoten in een ontspannen sfeer gezellig een partijtje schaken of dammen. Kom langs!' Aanbieder: PCOB. Data: 9, 23 maart en 13 april. Tijd: 13.30-16.00 uur. Locatie: Oudheidkamer. Eigen bijdrage: €2 (incl. koffie/thee).

GEMEENTELIJKE SUBSIDIE

De HVN is blij met de voor 2015 toegekende gemeentelijke subsidie, even hoog als in 2014 en van levensbelang! Alleen al omdat MO-subsidie in Zuidplas (nu vijf jaar) niet meer wordt geïndexeerd en onze huur, OZB, etc. wel, zijn er ook boven de eerdere extra korting van 30% - opgelost met bezuinigen - meer inkomsten uit de samenleving nodig! Werft u mee? Procedureel verloopt de subsidiebehandeling bij de afd. MO (Maatschappelijke Ontwikkeling) trouwens prima en conform de vigerende nota *Cultuur als bindend element*. Dit is anders dan met de afd. Financiën over de OZB; volgende keer meer daarover!

OVERHEIDSWEBITES EN DE ARCHIEFWET

Op 3 oktober herinnerde het vakblad *Binnenlands Bestuur* eraan dat ook decentrale overheden (delen van) hun websites niet zomaar kunnen vernietigen, omdat de Archiefwet daarop gewoon van toepassing is!

Al eerder betreunde de HVN het in deze Nieuwsbrief dat de sites van de oude Zuidplasp gemeenten met ook veel raadsinformatie verdwenen. Jammer, ook voor de democratie! (De HVN-secretaris vroeg 4 november 2014 in de Adviescommissie voor het streekarchief om zo'n teloorgang in de Krimpenerwaard te voorkomen.)

Achterop de vorige Nieuwsbrief meldden we over één van de websites van de gemeente Zuidplas: 'www.debatavier.info - verlopen sinds 7/9/2014, maar nog 'on hold' en wordt hopelijk weer actief!' De website www.hvnweb.nl bleef in onwetendheid de verwijzing '*Lees hier... het verhaal van de oude Batavier*' bevatten, maar die link werd 'chinees'. Dat actief worden gebeurde niet meer, want de gemeente gaf bewust opdracht tot verwijderen. Is het historische 'openingsverhaal'

van het dorps huis daarmee verdwenen, van het plan geeft de projectontwikkelaar nog wat op: www.overhd.nl/de-batavier. (Dat is inclusief een passage over de gedenksteen van 1881, die 'op verzoek van de Historische Vereniging Nieuwerkerk aan den IJssel (HVN)' werd herplaatst in de zijgevel.) De door de HVN op verzoek voor de nu geliquideerde site geleverde historie van de eerder geliquideerde boerderij staat nog in haar eigen Nieuwsbrieven 41 en 42 uit 2006 op www.hvnweb.nl. Toegevoegd daarop is intussen ook het befaamde interviewfragment van 9-1-2006 van TV-West met de HVN-secretaris en een wethouder. De op dat fragment tijdens de behoudsbelofte van de wethouder subiet vernielde oude keramische letters en cijfers (1881) hangen trouwens deels nog ingelijst in de eerste hooiberg van de Oudheidkamer als 'gemeentelijk bewaarobject'! Als positief slot: ook na 1 januari 2015 staat het nog zo mooi wervend op de gemeentelijke site: www.zuidplasgewoon grenze-loos.nl. *Nieuwerkerk aan den IJssel kent een bibliotheek, een actieve muziekvereniging, natuur- en milieugroep, een Historische Vereniging en een Oudheidkamer.*

HISTORIE OP WWW.HETOUDE-DORP.NL WEL DUURZAAM

Een andere partner voor wie de HVN op verzoek gegevens voor een historische webpagina leverde liet die nog wel overleven: www.hetoude-dorp.nl/historie/

INTERESSE IN GEMEENTELIJKE STEENOVENS OOK DUURZAAM

Op de Dag van de Mantelzorg, 8 november, in persberichten betiteld als 'verwendag', verzorgde Piet Fokker op het verzoek aan de HVN van één van de NPV-mantelzorgconsulenten van ZieZoZuidplas de film- en powerpointpresentatie '*Steenplaats (Klein) Hitland*'. Deze presentatie over de inmiddels al jarenlang gemeentelijke ovens was in Swanla in Zevenhuizen, zelf net 40 jaar oud en met daar nog zelfs een website www.dorpshuis.nl! in 2014 werd voor 155 mensen uit vier verbanden deze presentatie door de HVN verzorgd! De film is tevens vaak bekeken op internet. Op 7 februari vertelden ook de HVN-voorzitter en -secretaris op locatie verhalen voor de Stichting Steenovens Hitland.

MEER NIEUWERKERKSE ARCHIEVEN NAAR STREEKARCHIEF

In de Adviescommissie van 4 november kwam de planning aan de orde van (eindelijk) de overbrenging van 45 m. bouwvergunningen en nog 2 m. archief van de vroegere Dienst Gemeentewerken van Nieuwerkerk aan den IJssel naar het streekarchief met nu een nieuw depot: in Zuidplas (Gouwepark), maar te raadplegen in de Goudse 'Chocoladefabriek'. Zie www.samh.nl.

Bekijk voor de drukbezochte depotopening in november ook de video van Omroep Zuidplas; <http://youtu.be/WB5oGoPmEkc>.

BASISBIBLIOTHEEK 'NIEUWERKERK AAN DEN IJSSEL' IS NIET MEER

'Nieuw Leven van 1914' in maart 2014 bleek de laatste HVN-expositie in de basisbibliotheek Nieuwerkerk aan den IJssel te zijn. Een stand in het Jaar voor de Ouderen op 12 november 1993 was de eerste HVN-presentie daar. Na uitbouw van de Reigerhofbibliotheek met tentoonstellingswandjes en vitrineruimtes was in februari 2003 een expositie over '1953' er de eerste tentoonstelling van een maand lang. De ALV werd daar toen ook gehouden, inclusief een lezing, in 2004 idem, maar met oude films van Nieuw-Leven. Jaarlijkse exposities en lezingen werden een gewoonte, er kwamen premières van films van Cor Vermeulen bij en de HVN denkt daar positief aan terug. De website www.bibliotheeknieuwerkerk.aan.den.ijssel.nl besteedde vooraf en achteraf ook aandacht aan HVN-bijeenkomsten daar. We willen Rieke Overbeeke, directeur van 1986 tot mei 2014, daar dank voor zeggen. Memorieren van de titels van het do-zijn exposities - steeds van een maand - past daar voor de HVN bij:

2003 Stormvloed 1953

2003 Nieuwerkerkse boerderijen

2005 IJsselsteenbakkerij

2006 Batavier 1881-2006 (NB en zie foto)

2007 Oude schoolwandplaten

2007 'Drie dubbeltjes op zijn kant' (1682, 1717 en 1953)

2008 'Het Woord in beeld' (zondagsschoolplaten)

2009 'Sporen van Nieuwerkerks verleden'

2010 'Kleine geschiedenis van het Groene Hart' (Waanders, bemiddeld)

2011 'Rode wapenleeuw blijft'

2012 '200 jaar Burgerlijke stand' (in Na/dIJ)

2013 'Arm en rijk: kunst met Klein Hitland'

2014 'Nieuw Leven van 1914'

Ook goede herinneringen heeft de HVN aan het project/boekje 'Levende monumenten' van Open Monumentendag 2012 van de drie basisbibliotheken in Midden-Holland samen en dankzij de financiering door dat samenwerkingsorgaan en de provincie. Uiteraard ontbrak de HVN-Nieuwsbrief niet in het 'leescafé'.

Op de website www.youtube.com prijkt nog steeds pr-film *Gemeente Nieuwerkerk aan den IJssel 6* over... voornamelijk de bibliotheek, historici: kijken dus! De Basisbibliotheek ging op 3 februari 2015 failliet na sluiting eind 2014.

LOKAAL DEEL BIBLIOTHEEKBOEDEL GERED

De opvolgende gemeente Zuidplas regelde in haar overeenkomsten met de bibliotheek uit Waddinxveen niet dat deze ook maar iets, zelfs niet de streekhistorische boekencollectie van Nieuwerkerk, zou overnemen. De HVN-secretaris leverde hiervoor op verzoek sinds 1986 steeds boeken aan. Er werd óók altijd achterop de HVN-nieuwsbrief naar verwezen. Bibliotheek De Groene Venen zei aanvankelijk geen enkel boek te willen overnemen, hoewel men in Waddinxveen zelfs een mooi Historisch Ontmoetingspunt mét dito boeken in haar bibliotheek heeft! (Pas verhuisd naar een toplokatie in het nieuwe winkelcentrum daar trouwens.) Eind oktober is deze lokale Nieuwerkerkse collectie daarom in overleg met de interim-manager van de bibliotheek Nieuwerkerk aan den IJssel naar de Oudheidkamer gehaald, en eind december is deze voor in de Batavier aangeboden. Ook behoud van de HVN-satellietvitrine daar is dat - met de bereidheid van meer wisselen van de inhoud bij meer publiek bezoek. De HVN kijkt ook vooruit!

De meeste ingebonden jaargangen van het huis-aan-huisblad Het Kanaal van de start in 1979 t/m 2009 zijn uit het depot gered en nu in de Oudheidkamer! De jaargangen 2010-2012 (t/m juni) zijn afgestaan aan het streekarchief ter completering van de primaire collectie, die in het Gouwedepot onder de beste bewaarcondities aanwezig is en in de Chocoladefabriek in Gouda kan worden geraadpleegd. Van de tweede helft van 2012 lijkt slechts één niet-gebonden set privé bewaard. (Wie heeft die kranten nog in de aanbieding??) Digitale versies bleven dat helaas geheel niet! Ook drie tafelvitrines uit het Reigerhofmagazijn kwamen tijdig in de Oudheidkamer terecht: bekijk ze in de eerste hooiberg.

N.A.V. DE VORIGE NIEUWSBRIEF (67)...

...wees lid Alfred van Mourik er terecht op dat de foto van de alpinist met torenhaan niet van de dorpskerk was, maar van de St. Josephkerk aan de 's-Gravenweg. Dank! De foto was van de sloop en deze haan staat nu nota bene bij de Oudheidkamer. In dezelfde maand maart 1992 klommen ook twee mannen wel tweemaal de toren van de dorpskerk op voor haanherstel, vandaar de verwarring!

...kan de informatie dat er bij de sloop van Dorpsstraat 54 geen archeologisch onderzoek plaatsvond worden gecorrigeerd, al werd het regionaal onder de pet gehouden. Op de HVN-vraag naar het rapport bij de gemeente werd nu naar de Omgevingsdienst Midden-Holland verwezen....

UITGIFTEPUNT HISTORISCHE BOEKJES

De Oudheidkamer blijft uitgiftepunt voor het jubileumboek van de Rabobank Nieuwerkerk-Moordrecht uit 2004 en voor het gemeentelijke fusieboek 'Thuis in Zuidplas' uit 2010. Gratis voor geïnteresseerde (ook nieuwe) leden!

WELKOM AAN DE NIEUWE DONATEURS/LEDEN

- Klein Caravans, Hoogeveenenweg 15, 2913 LV
- K. Schuurman, Zwanendaal 38, 2913 EV

Werf ook een lid!

CONTRIBUTIE

Met deze Nieuwsbrief worden leden verzocht om hun contributie voor het jaar 2015 over te maken. De minimum-contributie voor leden is in 2013 vastgesteld op **€17,50**, terwijl de minimum-donatie voor bedrijven **€50** is. (Opzeggen kon tot 1 januari.)

Het bestuur verzoekt u om deze bijdrage over te maken op rekening **NL89 RABO 0345 2942 03**, onder vermelding van 'contributie 2015', waarvoor bij voorbaat dank!

Voor de belastingen: de HVN is een Culturele ANBI! Wie minimaal vijf jaar lang een gift in geld wil doen kan het formulier 'Overeenkomst Periodieke Gift' downloaden van www.hvnweb.nl. Het ingevulde formulier kunt u opsturen naar de penningmeester en u ontvangt het ondertekend retour. Hij informeert ook over gewenst legateren.

DE OUDHEIDKAMER WORDT MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR:

Bouwmarkt Formido Nieuwerkerk aan den IJssel

Makelaar Lagendijk

Leefgoed De Olifant

Restaurant De Roode Leeuw (Capelle a/d IJssel)

Klein caravans

Bestuur Historische Vereniging Nieuwerkerk aan den IJssel

1^e en 2^e voorzitter

*Johan Knoester, Irisveld 4, tel. 0180-315896, e-mail: jjknoester@hetnet.nl
Kor van der Glas, Prins Alexanderlaan 134, tel. 0180-319372
e-mail: k.vd.glas@hetnet.nl*

secretaris/redacteur Nieuwsbrief

*Adri den Boer, Verzetsstraat 76, 2912 CV, tel. 0180-314870
e-mail: adri.den.boer@geo-info.nl*

penningmeester/beheerder website

*Piet Fokker, Margrietveld 14, tel. 0180-317245, e-mail: fokker@hvnweb.nl
Rekening NL89 RABO 0345 2942 03, t.n.v. Historische Vereniging Nieuwerkerk
aan den IJssel*

lid

*Marjolein van Herwijnen, Eureka 20, 2912 AR, tel. 0180-332120
e-mail: marjoleinvanherwijnen@kpnplanet.nl*

Beheerder Oudheidkamer (o.a. agenda en sleutel)

*Maarten Molenaar, 's-Gravenweg 6, tel. 0180-312228
e-mail: maarteneefje@xs4all.nl - ook informatie over trouwfoto's maken*

Medewerker educatie/collectiebeheer:

*Marijke Edel-Knappers, Parallelweg-zuid 135, tel. 0180-318871, 06-15694661
e-mail: edel@hvnweb.nl*

Documentaire informatie Nieuwerkerkse geschiedenis:

*- Streekarchief Midden-Holland, Klein Amerika 20, Gouda (Chocoladefabriek)
Zie www.samh.nl.*

De HVN wordt financieel gesteund door:

- gemeente Zuidplas

(en komt met bijdragen en links voor op de gemeentelijke websites www.zuidplas.nl, www.zuidplaszwoongrenzeloos.nl en www.steenovens.nl)

*- Rabobank Gouwestreek
[www.rabobank.nl/particulieren/
lokalebanken/gouwestreek/](http://www.rabobank.nl/particulieren/lokalebanken/gouwestreek/)*

Rabobank

<https://www.facebook.com/pages/Oudheidkamer-Nieuwerkerk-aan-den-IJssel/794134630624979>